

GUIA DE BONES
PRÀCTIQUES
AMBIENTALS



Sistema de Gestió Ambiental (EMAS) i Etiqueta Ecològica Europea



ECOTUR®



Govern
de les Illes Balears

Han elaborat aquesta guia:

Martín Llobera i Susana Domènech, consultors ambientals

Guillermo Chacártegui, Cap de Servei de Qualitat Ambiental de la Conselleria de Medi Ambient del Govern de les Illes Balears.

Copyright 2005 Conselleria de Medi Ambient

Reservats tots els drets

Maquetació i Impressió: Gràfiques Planisi

Dipòsit legal: PM 1956-2005

Aquesta guia ha estat impresa en paper reciclat



GUIA DE BONES PRÁCTICAS AMBIENTALS

EMAS I ETIQUETA ECOLÓGICA DE LA UNIÓN EUROPEA

INDEX

0. Introducció: La protecció del medi ambient 6

1. El Sistema Comunitari de Gestió i Auditories Ambientals (EMAS) 7



- Què és?	8
- Situació del Sistema	9
- Avantatges	10
- Necessitats bàsiques	11
- Despeses	11
- 10 passes per l'EMAS	12
- Període de vigència	17
- L'EMAS i la ISO 14.001	18
- Promoció dels Sistemes de Gestió Ambientals	18
- Més informació sobre l'EMAS	19

2. L'Etiqueta ecològica de la Unió Europea 21



- Què és?	22
- Productes que porten l'Etiqueta	22
- Per què anar cap a la flor?	23
- Criteris ecològics de l'Etiqueta	24
- Plantejament de criteris	25
- 5 passes per obtenir-la	26
- Taxes	27
- Més informació sobre l'Etiqueta	27

0. INTRODUCCIÓ

A les Illes Balears l'entorn natural, a més d'ésser el suport de la vida, a compleix una triple funció:

- ∑ • com patrimoni de tots els habitants
- ∑ • com atractiu turístic
- ∑ • com recurs econòmic

Totes les activitats estan estretament lligades a la qualitat ambiental de la zona en la qual es desenvolupen.

Protegir l'entorn natural és garantia de futur i prosperitat. ¿Què seria de les Illes Balears si aquell es degradés?

La implicació de la totalitat dels sectors i la societat en la millora del medi ambient és un pas absolutament necessari. L'estat del nostre medi ambient és un aspecte fonamental d'aquest segle, que afecta el nostre nivell de vida a mitjà i llarg termini.

1. EI SISTEMA COMUNITARI DE GESTIÓ I AUDITORIES AMBIENTALS (EMAS)

QUÈ ÉS?

Un sistema de gestió i auditories ambientals és aquella part del sistema de gestió d'un centre o organització que té l'objectiu de minvar els impactes de les seves activitats sobre el medi ambient. És un sistema voluntari que permet a les organitzacions avaluar i millorar el seu comportament ambiental i difondre la informació oportuna al públic i a d'altres parts interessades. Aquest sistema de gestió ambiental és conegut internacionalment com EMAS (Eco-Management and Audit Scheme). L'EMAS promou la millora contínua del comportament ambiental de les organitzacions mitjançant:

- La implantació d'un sistema de gestió ambiental
- L'avaluació sistemàtica, periòdica i objectiva d'aquest sistema
- La informació al públic i a les parts interessades
- La formació i la implicació activa dels treballadors.

El reglament EMAS accepta que qualsevol organització o centre com a unitat bàsica pugui adherir-se a aquest sistema de gestió ambiental. El sistema és vàlid tant per a organitzacions públiques com privades.

Els **objectius** principals són:

- Assegurar un alt nivell de protecció del medi ambient
- Millorar contínuament el comportament ambiental
- Obtenir un avantatge competitiu d'aquestes millores.

Els requisits d'aquest sistema venen regulats pel **Reglament (CE) n° 761/2001**, pel qual es permet que les organitzacions s'adhereixin amb caràcter voluntari a un Sistema Comunitari de Gestió i Auditoria Mediambientals (EMAS) i per la norma internacional ISO 14001.

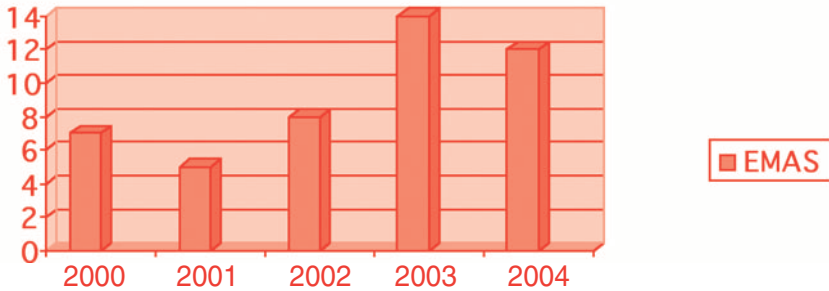
La Direcció General de Qualitat Ambiental i Litoral de la Conselleria de Medi Ambient és l'organisme competent a les Illes Balears per a la gestió del sistema comunitari de gestió i auditoria ambientals (EMAS).

SITUACIÓ DEL SISTEMA

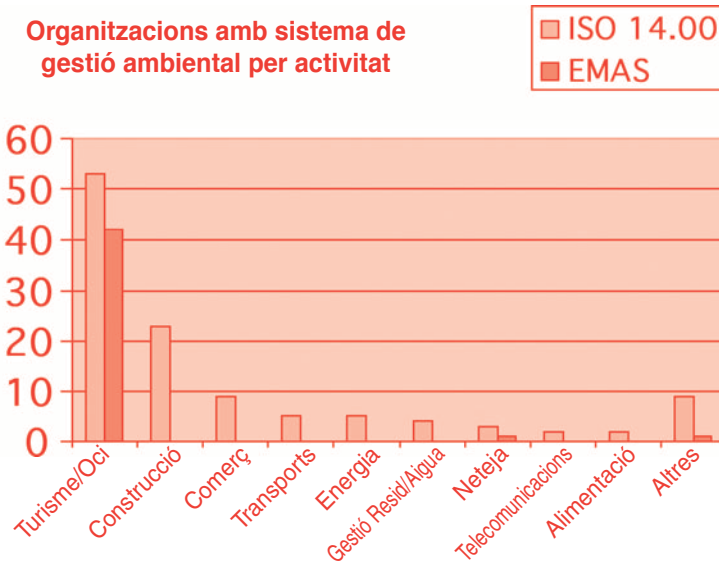
Actualment (iniciis 2005) hi ha 46 centres i organitzacions registrats EMAS a les Illes Balears, 43 d'ells del sector turístic, especialment d'allotjament, però també camps de golf i ports esportius.

A Espanya aquesta xifra és de 573 centres, el segon país amb més registrats. A la Unió Europea ja hi ha 3.084 organitzacions i 4.143 centres, la majoria a Alemanya.

Evolució de verificacions (EMAS) al llarg dels anys a les Illes Balears



Organitzacions amb sistema de gestió ambiental per activitat



AVANTATGES DE L'EMAS:

- **Estalvi de costos** a mitjà/llarg termini. Això es pot aconseguir per la millora en el control i l'optimització del consum de primeres matèries i energia, optimització dels costos derivats de la gestió o tractament de residus i emissions, i l'estalvi de costos de treballs de neteja i reparació ambiental derivats de fuites accidentals. Així mateix també hi ha una disminució de risc d'accidents i per tant dels costos derivats. Les administracions poden promoure beneficis fiscals i administratius.
- La **millora de la imatge** és un avantatge fonamental per l'empresa. Aquesta millora es transmet als clients, a l'Administració, als empleats, inversors, premsa, grups de defensa del medi ambient i al públic en general. L'àmbit del distintiu és comunitari, que és l'origen de la gran majoria de clients del sector turístic. L'EMAS és un distintiu ambiental que fa servir una eina de màrqueting: el logotip d'adhesió al sistema.
- El **compliment de la legislació** pot suposar una millora de les relacions amb l'Administració ambiental. Amb l'EMAS s'adopta una política activa davant la legislació existent i futures regulacions ambientals que puguin afectar l'empresa. Així mateix augmenten les possibilitats de rebre ajuts públics per dur a terme actuacions ambientals.
- **Quant a l'organització de l'empresa**, el sistema està pensat per millorar la gestió empresarial i incorpora eines estratègiques com la millora de la comunicació interna i externa, la formació i la capacitat del personal, l'ús d'indicadors, el control d'incompliments i la revisió per la direcció, entre d'altres, cosa que fa que l'organització millori.
- La **motivació del personal és un altre aspecte positiu**. El sistema demana la implicació de la totalitat dels treballadors del centre en un sistema per assolir uns objectius comuns. Això pot dur a l'augment de la motivació i sensibilització dels treballadors, així com l'augment de la formació dels treballadors, ja que aquests es veuen integrats dintre del sistema i són conscients que gràcies a les seves actuacions s'aconsegueix minimitzar els efectes negatius sobre el medi ambient.

NECESSITATS BÀSIQUES

L'aplicació d'un sistema de gestió ambiental suposa una sèrie de condicions:

- S'ha de menester un compromís al més alt nivell de direcció
- És necessari complir la legislació ambiental
- Tota l'organització, mitjans i personal en la mesura de les necessitats, s'han d'implicar en l'aplicació del sistema
- El resultat final ha d'ésser la millora contínua del comportament ambiental de l'organització. L'aplicació del sistema permet que siguin les pròpies empreses les que decideixin en gran mesura quines millores i objectius s'han d'aplicar i a quin ritme, adaptant-se a les condicions pròpies de l'empresa.

DESPESES:

La implantació de Sistemes de Gestió Ambiental en una empresa comporta una sèrie de costos bàsicament:

ACTUACIONS	IMPORT ESTIMAT
Inversions per compliment legislatiu	En funció de l'estat de l'empresa
Inversions per complir els objectius ambientals	En funció de l'estat de l'empresa i dels objectius establerts
Consultora per la implantació del sistema	9.000 €-18.000 € en funció de la magnitud de l'empresa
Possible ampliació de personal	En funció de les necessitats de l'empresa
Verificació i validació de la declaració ambiental	2.000 €-3.500 €
Registre	Gratuït

Cal tenir en compte que, si l'empresa disposa d'un equip tècnic suficientment capacitat i no necessita contractar assessors, aquest cost pot veure's reduït.

10 PASSES PER L'EMAS



- 1 Anàlisi Ambiental
- 2 Política Ambiental
- 3 Planificació
- 4 Implantació i funcionament
- 5 Comprovació i acció correctora
- 6 Revisió per la Direcció
- 7 Declaració Ambiental
- 8 Verificació
- 9 Registre
- 10 Utilització del logotip



PAS 1: Anàlisi ambiental

És l'anàlisi preliminar d'activitats, productes i serveis, per identificar els aspectes ambientals com a base per a l'establiment del sistema de gestió ambiental de l'organització.

Fruit d'aquesta anàlisi, s'elabora l'informe entorn de 5 àmbits clau:

- Identificació dels requisits legislatius i d'altre tipus en matèria de medi ambient aplicables a l'empresa.
- Identificació de tots els aspectes ambientals (p. ex. consum d'aigua, consum energètic, producció de residus, etc.), qualificats i quantificats; compilació dels aspectes ambientals catalogats com a significatius.
- Avaluació de la significança dels aspectes ambientals.
- Identificació de pràctiques de gestió ambiental ja existents.
Investigació sobre incidents previs, que puguin tenir relació amb el medi ambient.

PAS 2: Política ambiental

És l'eina clau per a la comunicació pública de les prioritats i intencions ambientals de l'empresa, s'ha de posar per escrit i s'ha d'adoptar al màxim nivell directiu.

PAS 3: Planificació

- Identificació i avaluació d'aspectes
- Identificació dels requeriments legals
- Establiment d'objectius i fites
- Establiment de programa de gestió ambiental

S'ha d'establir un programa que ha d'estar d'acord amb la política i amb l'anàlisi ambiental. El programa ha de comprendre la determinació de responsabilitats quant als objectius fixats en la política per a cada funció i nivell de l'empresa, i els mitjans humans i materials per assolir els esmentats objectius, així com els terminis per a la seva aplicació.

PAS 4: Implantació i funcionament

- Organització i personal (estructura i responsabilitats)
- Formació, sensibilització i competència professional
- Comunicació
- Documentació del sistema de gestió ambiental
- Control de la documentació
- Control operacional
- Plans d'emergència i capacitat de resposta.

PAS 5: Comprovació i acció correctora

- Seguiment i mesurament
- No-conformitat, acció correctora i acció preventiva
- Auditoria del SGMA. Una vegada el sistema ja està dissenyat i implantat, només queda auditar-lo. L'auditoria interna és un control a efectes interns de l'organització per avaluar el funcionament correcte del sistema.

PAS 6: Revisió per la direcció

- Redefinició d'objectius
- Modificació de la política, si cal
- Modificació de la documentació.

Una vegada el **sistema** estigui en funcionament, l'organització ha d'elaborar la Declaració ambiental i verificar el sistema.

PAS 7: La Declaració ambiental

Què és?

La Declaració ambiental és un document que té per objecte facilitar al públic i altres parts interessades informació ambiental sobre:

- L'impacte i el comportament ambiental de l'organització
- La millora permanent del comportament en matèria de medi ambient en el marc de l'organització.

Quin és el contingut mínim?

- Resum de les activitats, productes i serveis de l'organització
- La política ambiental i una breu descripció del sistema de gestió ambiental de l'organització
- Descripció de tots els aspectes ambientals directes i indirectes significatius
- Descripció dels objectius i les fites ambientals en relació amb els aspectes i impactes ambientals significatius
- Resum de les dades sobre els aspectes ambientals que permeti fer una comparació interanual de l'evolució del comportament ambiental
- Informació del comportament de l'organització respecte a la legislació ambiental aplicable
- Nom, número d'acreditació del verificador i data de validació.

Quan cal actualitzar la informació de la Declaració ambiental?

La majoria d'organitzacions han d'actualitzar anualment la informació de la Declaració ambiental, i fer validar cada any per un verificador ambiental els canvis que s'hi produeixin.

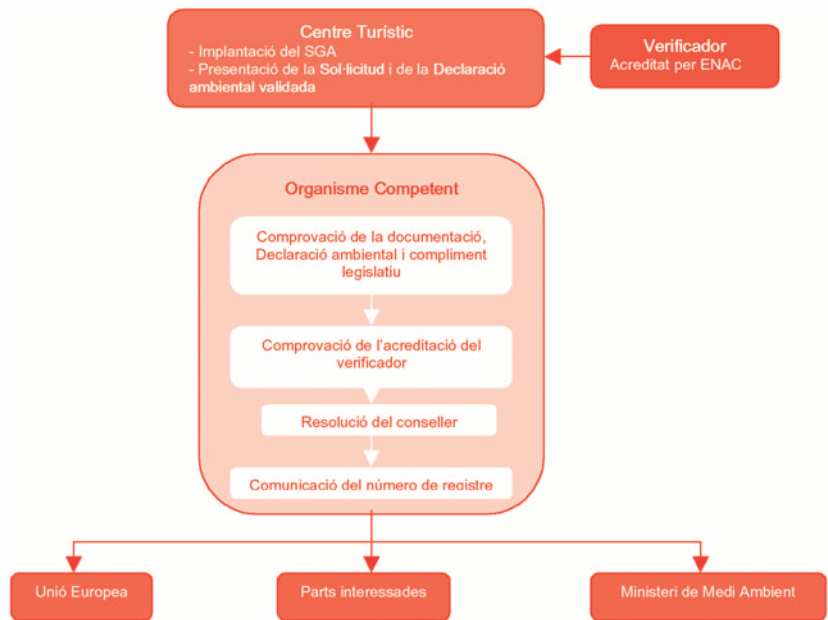
PAS 8: La verificació

La verificació és el control extern que realitza una entitat acreditada, pel qual es comprova el correcte funcionament del sistema i es valida la Declaració Ambiental.

Aquestes comprovacions s'han de realitzar periòdicament, generalment cada tres anys. El verificador ha d'estar acreditat per una entitat oficialment reconeguda (a Espanya l'ENAC –Entitat Nacional d'Acreditació-).

PAS 9: Procés d'inscripció al registre EMAS

L'organització que es vol adherir al sistema EMAS ha de verificar el seu sistema amb un verificador degudament acreditat i presentar la sol·licitud d'adhesió al sistema i la Declaració ambiental validada a l'organisme competent.



L'organisme competent, comprova la documentació i altres aspectes del sistema. Si tot és correcte, una resolució del conseller incorpora el centre o organització al registre. A continuació, s'informa al MINISTERI de MEDI AMBIENT que avisa a la Comissió Europea. El centre o organització registrada queda inscrit al llistat oficial de la Unió Europea.

PAS 10: Utilització del logotip

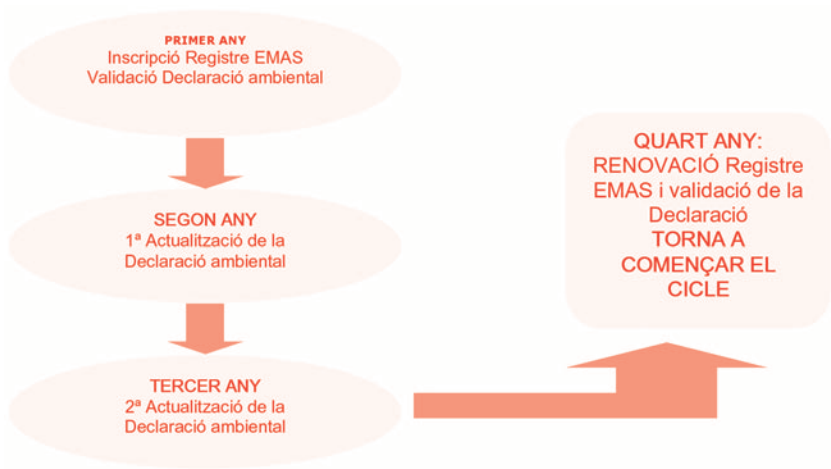
El logotip de l'EMAS pot ser utilitzat per les empreses degudament registrades.



PERÍODE DE VIGÈNCIA

El Registre EMAS s'ha de renovar cada 3 anys; és a dir, cal realitzar una verificació del sistema i validar la Declaració ambiental, per part de l'equip auditor acreditat.

De totes maneres, anualment s'han d'actualitzar les dades de les declaracions; és a dir, s'han de validar les dades de la Declaració actualitzada, per part de l'equip auditor acreditat, i presentar l'actualització de la Declaració a l'organisme competent.



L'EMAS I LA ISO 14001

El Reglament EMAS i la norma internacional ISO 14001 constitueixen dues eines de gestió ambiental relacionades, fins al punt que el Reglament EMAS es remet a la secció 4 de la norma ISO 14001 per definir els requisits del sistema de gestió ambiental.

Les empreses certificades d'acord amb la ISO 14001 que vulguin adherir-se a l'EMAS han de tenir en compte les consideracions següents:

- Anàlisi ambiental. Les empreses certificades amb la ISO 14001 que hagin considerat els aspectes ambientals d'acord amb l'annex VI del Reglament EMAS resten exemptes d'aquesta anàlisi.
- Informació al públic. Aquest requisit de transparència de l'organització envers el públic es materialitza bàsicament amb la realització d'una declaració ambiental.
- Participació dels treballadors. L'organització ha d'involucrar els treballadors en la millora contínua del comportament ambiental, per exemple amb la creació d'un comitè de medi ambient, una bústia de suggeriments ,etc.
- Compliment de la legislació ambiental. L'EMAS obliga al compliment de la legislació ambiental. L'organisme competent en el tràmit de la inscripció al registre d'una organització consulta l'autoritat ambiental sobre el compliment de la legislació ambiental del sol·licitant.
- Millora del comportament ambiental. L'organització elabora informes utilitzant indicadors ambientals que permetin comparar anualment l'evolució del seu comportament ambiental.

PROMOCIÓ DELS SISTEMES DE GESTIÓ AMBIENTAL

El Programa ECOTUR de la Conselleria de Medi Ambient té com objectiu la promoció de la implantació d'instruments voluntaris per la millora integral del medi ambient. Per això duu a terme tota una sèrie d'actuacions de promoció:



- Subvenció per implantació SGMA i verificació d'EMAS
- Publicació de Guies de bones pràctiques ambientals
 - Gestió de l'aigua
 - Gestió dels residus
 - Gestió del jardí
 - Sistema de gestió ambiental EMAS-II
 - Manual per a la implantació de sistemes de gestió mediambiental a centres turístics
- Informació i suport general a registrats i interessats
- Assessorament sobre la certificació d'inversions ambientals (RD 1777/2004, deducció de 10% de l'impost sobre societats)
- Difusió d'actuacions i registrats, a jornades, fires i congressos
Coordinació amb altres agents implicats.



MÉS INFORMACIÓ SOBRE L'EMAS

Si voleu més informació sobre qualsevol dels aspectes aquí esmentats o d'altres referents al sistema, us podeu adreçar a:

Servei de Qualitat Ambiental de la Direcció General de Qualitat Ambiental i Litoral de la Conselleria de Medi Ambient
Avda. Gabriel Alomar i Villalonga 33
07006 Palma
Tel. 971-176800
Fax. 971-176801
e-mail: ecotur@caib.es

Punt d'Informació Ambiental
Telèfon gratuït: 900 15 16 17
pia@dgqal.caib.es ·
pia.caib.es

Ministeri: http://www.mma.es/calid_amb/ma-ind/index.htm
UE: <http://europa.eu.int/comm/environment/emas/index.htm>
Generalitat de Catalunya: <http://www.gencat.net/mediamb/emas/inici.htm>
ENAC. Verificadors acreditats. <http://www.enac.es/html/home.html>

Altres adreces de suport:

Fundación Entorno: <http://www.fundacionentorno.org>
INEM: www.inem.org



GUIA DE BONES PRÁCTICAS AMBIENTALS
EMAS I ETIQUETA ECOLÓGICA DE LA UNIÓN EUROPEA

2. L'ETIQUETA ECOLÒGICA DE LA UNIÓ EUROPEA

QUÈ ÉS?

La Unió Europea va crear, a l'any 1992, el sistema voluntari de l'Etiqueta ecològica. Inicialment, el seu àmbit d'aplicació es limita als productes, però a partir del mes de setembre de 2000, aquest mecanisme comunitari s'amplia a alguns serveis, garantint als consumidors la correcció ambiental tant dels productes com dels serveis.

L'Etiqueta ecològica representa haver complert uns criteris ambientals selectius, transparents i amb prou informació i base científica perquè els consumidors i usuaris puguin triar aquells productes o serveis que l'incorporen. Amb aquesta elecció, els **consumidors s'asseguren de triar les opcions que redueixen els efectes ambientals** adversos i contribueixen a l'ús eficaç dels recursos.

L'Etiqueta ecològica europea és un distintiu oficial que, a les Illes Balears, atorga el Govern a través del seu organisme competent: la Conselleria de Medi Ambient a través de la Direcció General de Qualitat Ambiental i Litoral.

Pot sol·licitar l'Etiqueta ecològica qualsevol fabricant, importador i prestador de serveis. També la poden sol·licitar els comerciants i detallistes, sempre que els productes que posin en el mercat portin el seu propi nom comercial.

PRODUCTES QUE PORTEN L'ETIQUETA ECOLÒGICA DE LA UNIÓ EUROPEA

Des de la seva creació, s'ha concedit l'Etiqueta ecològica a més de 300 productes a Europa i s'han establert criteris per 23 categories de productes que es poden agrupar en:



- Equipaments i materials d'oficina i de la llar: ordinadors de sobretaula, ordinadors portàtils, paper per escriure i paper gràfic.



- Higiene i neteja domèstica: detergents per a rentar vaixelles (a mà i amb màquina), detergents per a rentadores, productes de neteja en general i productes de neteja de cuines i bany, paper tissú (paper higiènic, rotllos de paper de cuina, etc.)



- Electrodomèstics: rentadores, rentavaixelles, frigorífics, aspiradores i televisors.



- Productes tèxtils i calçat: tot tipus de roba per a vestir i decoració, matalassos, productes de cuir i calçat.



- Materials de bricolatge i jardineria: pintures i vernissos, il·luminació elèctrica, esmenes per al sòl, productes de plàstic, cartró, suro, rajoles rígides pel terra, etc.



- Establiments turístics.

Els criteris ecològics es determinen en relació amb els productes (excepte aliments, begudes i medicaments) i serveis.

Cal tenir en compte que constantment es creen noves categories, pel que la informació més actualitzada es pot consultar a la pàgina web de la Unió Europea.

<http://europa.eu.int/ecolabel>

PER QUÈ ANAR CAP A LA FLOR?

És un sistema de qualificació ambiental de productes i de serveis, i es caracteritza per ser **Creïble, fiable i visible**.

CREÏBLE:

- Perquè s'han establert processos de consulta i de suport amb les organitzacions de consumidors, els tècnics en medi ambient i els empresaris líders.
- Perquè els criteris per l'atorgament s'estableixen partint d'anàlisis científiques dels impactes del producte en tot el seu cicle de vida.
- Perquè té el suport de les autoritats públiques.

FIABLE:

- Perquè la certificació, la realitza un organisme independent.
- Perquè la qualitat dels productes i serveis és igual o millor que la dels seus equivalents que no tenen tants beneficis ambientals.

VISIBLE:

- Perquè simplifica l'elecció dels consumidors.
- Perquè atorga un valor afegit ambiental molt important;
- Perquè la Comissió, els Estats Membres i els organismes competents coordinen els esforços promocionals per sensibilitzar i informar els consumidors.

Com a productor s'obtenen molts avantatges competitius:

- **Augmenta la fidelitat dels clients:** respon a la demanda creixent dels consumidors d'informació més científica i fiable sobre els productes que compren.
- **Ressalta la identitat corporativa:** representa un símbol d'excel·lència ambiental àmpliament reconegut.
- **Millora la imatge de la marca:** representa un signe addicional de qualitat pels productes i preveu els riscos ambientals relacionats amb el producte, ja que es contempen tots els problemes potencials a cada etapa del cicle de vida.

Com a consumidor hi ha moltes raons per preferir un producte amb l'Etiqueta ecològica:

- S'ha certificat per una organització independent
- És fàcil de localitzar
- La qualitat del producte està garantida
- És un producte científicament provat
- Té el suport de les autoritats públiques
- Està reconegut per les principals associacions de consumidors i mediambientals.

ELS CRITERIS ECOLÒGICS

Són el resultat d'estudis científics, basats en tot el cicle de vida dels productes, i d'una consulta àmplia al Comitè de l'Etiqueta ecològica de la Unió Europea (CEEUE). Aquest comitè està constituït per representants dels organismes competents dels Estats membres, d'ONG de medi ambient, d'associacions de consumidors i empresaris, de sindicats, de PYME i distribuïdores.

Els criteris proposats pel CEEUE per cada categoria de productes han de ser aprovats pels Estats membres i la Comissió Europea abans que puguin utilitzar-se per concedir l'Etiqueta ecològica.

PLANTEJAMENT DELS CRITERIS

Els criteris ecològics per a cada categoria es determinen segons un plantejament global que té en compte tot el cicle de vida i permet conèixer si el producte perjudica al medi ambient a cadascuna de les seves fases: extracció de les primeres matèries, procés de fabricació, distribució, consum i eliminació final.

Es consideren els següents aspectes mediambientals:

Qualitat de l'aire, qualitat de l'aigua, protecció del sòl, reducció de residus, estalvi energètic, gestió de recursos naturals, prevenció de l'escalfament global del planeta, protecció de la capa d'ozó, seguretat ambiental, renou i biodiversitat.

A partir dels resultats d'aquestes anàlisis, s'estableixen els criteris de manera que s'eviten els impactes ambientals més importants del producte.

5 PASSES PER A OBTENIR L'ETIQUETA.

1. Sol·licitud

Una vegada publicada la categoria de productes o serveis al Diari Oficial de les Comunitats Europees (DOCE) i els corresponents criteris ecològics, el sol·licitant pot demanar a la Direcció General de Qualitat Ambiental i Litoral de la Conselleria de Medi Ambient els impresos necessaris per formalitzar la sol·licitud. Omplir la sol·licitud i lliurar-la a la Direcció General de Qualitat Ambiental i Litoral conjuntament amb l'informe del compliment dels criteris i el pagament de les taxes.



2. Avaluació de la sol·licitud

L'organisme competent avalua la sol·licitud a través de la Ponència Tècnica i visites de comprovació in situ.



3. Otorgament de l'etiqueta ecològica

Si aquesta avaluació és favorable, s'atorga l'Etiqueta, cosa que es formalitza mitjançant la signatura d'un contracte entre l'organisme competent i el sol·licitant. L'organisme competent notifica l'atorgament a la CEEUE i s'inscriu en els corresponents registres oficials.



4. Supervisió del compliment

L'organisme competent pot realitzar inspeccions a les instal·lacions i verificar el continu compliment dels criteris.



5. Promoció

Una vegada obtinguda l'etiqueta, es recomana augmentar-ne el valor promocionant el producte mitjançant iniciatives publicitàries i de comunicació. També, des de la Conselleria de Medi Ambient es duen a terme iniciatives de promoció.

TAXES

	CANTITAT	DESCOMPTES
Cuota de sol·licitud	300 €	25% de reducció per ésser PIME i 25% de reducció per ser fabricant de productes o prestador de serveis en països en desenvolupament Les dues reduccions són acumulables
Cuota anual	0,15% del volum anual de vendes, amb un mínim de 500 € i un màxim de 25.000 € anuals	25% de reducció per ésser PIME 15% de reducció per disposar del Registre EMAS o el certificat ISO 14001 30% de reducció per disposar d'una altre etiqueta que satisfà els requisits de la ISO 14024 25% de reducció per ser fabricant de productes o prestador de serveis en països en desenvolupament. Adicionalment, els 3 primers sol·licitants de cada categoria poden gaudir també, d'una reducció del 25%. Aquestes reduccions són acumulables, però no poden excedir el 50%

MÉS INFORMACIÓ SOBRE L'ETIQUETA ECOLÒGICA

Si voleu més informació sobre qualsevol dels aspectes aquí esmentats o d'altres referents a l'Etiqueta, us podeu adreçar a:

Servei de Qualitat Ambiental de la Direcció General de Qualitat Ambiental i Litoral de la Conselleria de Medi Ambient.

Avda. Gabriel Alomar i Villalonga 33

07006 Palma

Tel. 971-176800

Fax. 971-176801

e-mail: ecotur@caib.es

Punt d'Informació Ambiental

Telèfon gratuït: 900 15 16 17

pia@dgqal.caib.es ·

pia.caib.es

Ministeri: http://www.mma.es/calid_amb/ma_ind/index.htm

UE: http://europa.eu.int/comm/environment/ecolabel/index_en.htm

<http://www.eco-label-tourism.com/frameset/frameset.html>

Catalunya: http://www.gencat.net/mediamb/qamb/etiqueta_ue.htm

GUIA DE BONES
PRÀCTIQUES
AMBIENTALS



Sistema de Gestió Ambiental (EMAS) i Etiqueta Ecològica Europea



ECOTUR®



Govern
de les Illes Balears